

Η πλάνη της πολυπολιτισμικότητας

ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Επανέρχομαι σε ένα σοβαρό ζήτημα που δεν γίνεται ευρέως κατανοητό στη Δύση παρά την ολοφάνερη αύξηση του ευρωσκεπτικισμού, της ισλαμοφοβίας και των αντιδράσεων εναντίον της θλιβερής προοπτικής της Ευραβίας. Αυτές οι αντιδράσεις δεν προέρχονται μόνον από «δεξιούς» και «ρατσιστές»: προέρχονται από πρώην μουσουλμάνους θεωρητικούς (Αλί Σινά, Τασλίμα Νασρίν, Ανβάρ Σαΐχ) κι από κοσμικούς φιλοσόφους (Μισέλ Ονφρέ, Κρίστοφερ Χίτσενς, Ρίτσαρντ Ντόκινς). Αρχίζω με την παραδοχή ότι τα παραπάνω αισθήματα είναι δικαιολογημένα και οφείλονται σε συγκεκριμένα γεγονότα και λανθασμένες πολιτικές.

Η πολυπολιτισμικότητα είναι ένα ιδανικό που συντηρεί διακριτούς εθνοτικούς πολιτισμούς στο εσωτερικό ενός κράτους: όπως π.χ. την εφαρμογή της σαρία στη μουσουλμανική κοινότητα της Θράκης. Πρόκειται για ρήξη του πολιτιστικού ήθους που κάποτε ήταν ενιαίο και ευνοούσε τον «πλουραλισμό», δηλαδή την πολιτιστική ενσωμάτωση των διαφόρων ξένων ομάδων –θρησκευτικών και εθνοτικών– στη νομοθεσία, στις αξίες και στους θεσμούς μιας χώρας. Η εφαρμογή της πολυπολιτισμικότητας εμποδίζει την αφομοίωση και κατακερματίζει («βαλκανοποιεί») την κοινωνία η οποία δεν επιτυγχάνει ενιαία εθνική ταυτότητα. Αυτή η αποτυχία έχει ανυπολόγιστες συνέπειες: οι μειονότητες παραμένουν προσκολλημένες σε βάρβαρα ήθη· περικλείονται και απομονώνονται από την ευρύτερη κοινωνία και, με τη θεαματική τους «ασυμβατότητα», προκαλούν ρατσιστικά αισθήματα στους πολίτες των χωρών υποδοχής (επ' αυτού καλό είναι να διαβάσει κανείς τον Ετιέν Μπαλιμπάρ που κάνει λόγο για τις κραυγαλέες «ορατές διαφορές»).

Έτσι, σε όλες τις δυτικές χώρες, η πρακτική της πολυπολιτισμικότητας έχει δημιουργήσει απειλή για τον πολιτισμό, την ταυτότητα και τις αξίες: το παλιό αμερικανικό χωνευτήρι ξεχάστηκε και αντικαταστάθηκε από μια παράλογη ιδέα

ισοπεδωτικής κοινωνικής ανθρωπολογίας (περί «ισοτιμίας των πολιτισμών» και «πανέμορφου μωσαϊκού») και δήθεν πολιτικής ορθότητας. Για παράδειγμα, όταν το 2006 η αυστραλιανή κυβέρνηση προσπάθησε να επιβάλει εξετάσεις (στην αγγλική γλώσσα, στην τοπική ιστορία κτλ) σε όσους ζητούσαν την αυστραλιανή υπηκοότητα, η αριστερά αντέδρασε εντόνως. Κι όμως οι εξετάσεις στη γλώσσα και στην ιστορία θα έπρεπε να είναι αυτονόητες – ειδαλλιώς, δημιουργούνται ξεχωριστές κοινότητες με διαφορετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Αναφέρω εδώ, ενδεικτικά, ότι στις συνεντεύξεις στις οποίες υποβάλλονται μετανάστες που επιθυμούν να γίνουν Γάλλοι πολίτες, πολλοί μουσουλμάνοι αρνούνται να προσυπογράψουν το γαλλικό Σύνταγμα: η συμπεριφορά αυτή είναι, φυσικά, απαράδεκτη – αποτελεί όμως συνέπεια μιας μακρόχρονης εσφαλμένης μεταναστευτικής πολιτικής που πήρε το ελκυστικό όνομα «πολυπολιτισμική».

Η πολυπολιτισμικότητα είναι το αντίθετο της κοινωνικής συνοχής: τονίζει τα δικαιώματα των εθνικών μειονοτήτων εις βάρος της πλειοψηφίας των πολιτών και, μακροπρόθεσμα, εξυπηρετεί στρατηγικά συμφέροντα ξένων χωρών (Τουρκίας, Σαουδικής Αραβίας, Μπαχρέιν). Μέσω της πολυπολιτισμικότητας δημιουργούνται θύλακες που, σε περίπτωση κρίσης, δεν θα ακολουθήσουν τα συμφέροντα του κύριου κορμού της κοινωνίας αλλά τα συμφέροντα των χωρών της καταγωγής τους. Παρ' όλ' αυτά, η πολυπολιτισμικότητα, ως κυρίαρχο ρεύμα, θεωρείται σήμερα συνιστώσα όλων σχεδόν των κομματικών ιδεολογιών του πολιτικού mainstream: έτσι, τα κόμματα αποσπούν στήριξη και ψήφους, πλην όμως βραχυπρόθεσμα. Αν δούμε τη μεγαλύτερη εικόνα και τον ορίζοντα, θα διαπιστώσουμε ότι μόνον η ομοιογένεια ευνοεί τη δημοκρατία, την παραγωγικότητα, την ασφάλεια, την αντοχή σε εξωτερικούς κλονισμούς και γενικότερα την ύπαρξη της κοινωνίας των πολιτών. Αντιθέτως, η δημογραφική ανισορροπία (το γεγονός ότι σε χώρες παραδοσιακά «λευκές», «χριστιανικές» και εκκοσμικευμένες οι μετανάστες εμφανίζουν υψηλότερη γεννητικότητα η οποία προστίθεται στις μεταναστευτικές εισροές) δημιουργεί κοινωνική και οικονομική αποδιάρθρωση, εκφοβισμό και απομονωτισμό από την πλευρά των πολιτών των χωρών υποδοχής. Χρειάζεται πολιτική πληθυσμού: η εξέλιξη του πληθυσμού έχει αφεθεί στην τύχη όπως έχει αφεθεί στην τύχη το ίδιο το ευρωπαϊκό και γενικότερα δυτικό ιδεώδες. Πράγματι, μεγαλύτερα πλήθη φαίνεται να μεταφράζονται σε περισσότερες ψήφους – πλην όμως, για μια ακόμη φορά, τα φαινόμενα απατούν: μεγαλύτερα πλήθη σημαίνουν λιγότερες ψήφους· ο όχλος δεν συμμετέχει σε δημοκρατικούς θεσμούς και διαδικασίες· κατεβαίνει στους δρόμους, εμπλέκεται

σε τρομοκρατικές ενέργειες, επιτίθεται εναντίον του ίδιου του εαυτού. Οι κοινότητες που ζουν χωριστά από το υπόλοιπο κοινωνικό σώμα είναι επιρρεπείς σε εσωτερικές συγκρούσεις.

Σε όλες τις δυτικές χώρες, ορισμένες μειονότητες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και εγκληματικότητας. Αλλά το φαινόμενο δεν πρέπει να αποδίδεται, όπως συμβαίνει, στον υποτιθέμενο ρατσισμό και στις διακρίσεις: συνήθως, η υψηλή ανεργία και η εγκληματικότητα οφείλονται στα ίδια τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μειονοτήτων τα οποία διατηρούνται πεισματικά μέσω της πολυπολιτισμικότητας. Η «διαφορετικότητα» έχει αποκτήσει διαστάσεις cult – και όμως είναι επιβλαβής για όλους: διαλύει την έννοια του ανήκειν, δυσχεραίνει την κοινωνική ένταξη και δαιωνίζει τα στερεότυπα. Οι κοινωνίες έχουν πεπερασμένη ικανότητα απορρόφησης: ακόμα και όταν υπάρχουν οι θεσμοί που επιτρέπουν την απορρόφηση, οι μεγάλοι αριθμοί την υπονομεύουν. Η ανεξέλεγκτη μετανάστευση –κυρίως από μουσουλμανικές κοινότητες– επιφέρει προβλήματα προσαρμογής όπως την εγκατάλειψη του σχολείου και τη σύσταση εσωτερικής αντιπολίτευσης εναντίον της ενσωμάτωσης και της εκκοσμίκευσης.

Στα κράτη δικαίου τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ανώτερα από οποιαδήποτε «κουλτούρα». Το καθήκον των χωρών που υποδέχονται μετανάστες είναι η προάσπιση αυτών των δικαιωμάτων, όχι η εφαρμογή πολιτιστικού σχετικισμού. Ο πολιτιστικός σχετικισμός αναιρεί τους θεσμούς του κράτους δικαίου και μπορεί να επιτρέψει βρεφοκτονίες, βασανιστήρια, καταπίεση γυναικών (μισογυνία, κλειτοριδεκτομή, λιθοβολισμούς, καύση χηρών, τιμωρίες μοιχαλίδων), μίσος εναντίον ομοφυλοφίλων, αντισημιτισμό, συμμορίες, θανατικές ποινές.

Κοντολογία, η πολυπολιτισμικότητα είναι μια τερατωδία: ενθαρρύνει τις εθνοτικές ομάδες να προσκολλώνται σε συνήθειες, πρακτικές και γλώσσες της παλιάς πατρίδας. Αυτή η στάση δεν εξηγείται μέσω του υποτιθέμενου φόβου της φυλετικής βίας και της πολιτιστικής συγγένειας μεταξύ των μελών της κάθε μειονότητας – αποτελεί συνέπεια της ίδιας της πολιτικής των χωρών υποδοχής η οποία οξύνει τον ρατσισμό όχι μόνον εναντίον των μειονοτήτων, αλλά, ιδιαίτερα, εναντίον του κύριου κορμού της κοινωνίας. Εξάλλου, αυτός ο λεγόμενος κύριος κορμός της κοινωνίας απειλείται τόσο δημογραφικά όσο και πολιτιστικά εφόσον καλείται να εγκαταλείψει την ιδιαιτερότητά του, ενώ οι μικρότερες ομάδες απαιτούν να διατηρήσουν τη δική τους. Αν δεν διορθωθούν οι πρακτικές της πολυπολιτισμικότητας, υπάρχει κίνδυνος κοινωνικών εκρήξεων και μετατόπισης

των πολιτών σε ανοιχτά ρατσιστικές θέσεις. Χρειάζεται γνώση, χρειάζεται σύνεση: η πολιτική της πολυπολιτισμικότητας είναι ακροσφαλής, φοβική και αμυντική: πρόχειρη, αυτοσχέδια και ασυλλόγιστη.

Σε αυτόν τον δεύτερο τόμο, που ακολουθεί τη «Φοβερή τροπή των πραγμάτων» (2012), η Σώτη Τριανταφύλλου, πάντα καίρια, διορατική και διεισδυτική, ανατέμνει την ελληνική κοινωνία και την πολιτική αναλύοντας τα αίτια της κρίσης. Τι μας συνέβη; Τι θα μπορούσε να μας συμβεί; Τι πρέπει να κάνουμε; Εδώ λοιπόν υπάρχουν σκέψεις, επισημάνσεις και προτάσεις: κυρίως υπάρχουν όσα δεν ειπώθηκαν για πολύ-πολύ καιρό κι όσα αποτελούν ακόμα ταμπού των ιδεολογιών.